

TAUTINIŲ MAŽUMŲ APSAUGOS PAGRINDŲ KONVENCIJA

Europos Tarybos valstybės narės ir kitos šią tautinių mažumų apsaugos pagrindų konvenciją pasirašiusios valstybės,

manydamos, kad Europos Tarybos tikslas yra siekti didesnės savo narių vienybės, kad būtų saugomi ir įgyvendinami jų bendrą paveldą sudarantys idealai ir principai;

manydamos, kad vienas iš būdų šiam tikslui pasiekti yra žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių išsaugojimas bei tolesnis įgyvendinimas;

norėdamos tęsti Europos Tarybos valstybių narių valstybių ir vyriausybių vadovų deklaracijoje, kuri buvo priimta 1993 m. spalio 9 d. Vienoje, numatytus darbus;

būdamos pasiryžusios savo teritorijose saugoti tautines mažumas;

laikydamosi nuomonės, kad Europos istorijos pokyčiai parodė, jog tautinių mažumų apsauga turi esminę reikšmę šio kontinento stabilumui, demokratijos išsaugojimui ir taikai;

manydamos, kad pliuralistinė ir tikrai demokratiška visuomenė turėtų ne tik gerbti visų tautinėms mažumoms priklausančių asmenų etninį, kultūrinį, kalbinį ir religinį savitumą, bet ir sudaryti tinkamas sąlygas tam savitumui reikštis, jį saugoti ir plėtoti;

manydamos, kad pakantumo ir tarpusavio supratimo klimato sukūrimas būtinas, jog kultūros įvairovė taptų kiekvienos visuomenės turtinimo, o ne jos susiskaldymo šaltiniu ir veiksniumi;

manydamos, kad tolerantiškos ir klestinčios Europos sukūrimas priklauso ne tik nuo valstybių bendradarbiavimo, bet ir nuo jų vietos bei regioninių valdžios institucijų bendradarbiavimo, nepažeidžiant valstybių konstitucinių nuostatų ir teritorinio vientisumo;

atsižvelgdamos į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvenciją ir jos protokolus;

atsižvelgdamos į tautinių mažumų apsaugos įsipareigojimus, numatytus Jungtinių Tautų konvencijose ir deklaracijose, taip pat Europos saugumo ir bendradarbiavimo konferencijos dokumentuose, visų pirma 1990 m. birželio 29 d. Kopenhagos dokumente;

būdamos pasiryžusios nustatyti principus, kurie turi būti gerbiami, ir iš jų išplaukiančius įsipareigojimus, kad būtų užtikrinta veiksminga tautinių mažumų ir tautinėms mažumoms priklausančių asmenų teisių ir laisvių apsauga valstybėse narėse ir kitose valstybėse, kurios gali tapti šio dokumento Šalimis, laikantis įstatymų normų ir gerbiant valstybių teritorinį vientisumą bei nacionalinį suverenitetą;

būdamos pasiryžusios įgyvendinti šios pagrindų Konvencijos principus nacionaliniais teisės aktais ir atitinkama vyriausybės politika,

s u s i t a r ė:

I skirsnis

1 straipsnis

Tautinių mažumų ir joms priklausančių asmenų teisių ir laisvių apsauga yra neatsiejama tarptautinės žmogaus teisių apsaugos dalis ir priklauso tarptautinio bendradarbiavimo sričiai.

2 straipsnis

Šios pagrindų Konvencijos nuostatos taikomos sąžiningai, supratimo ir pakantumo dvasia bei laikantis geros kaimynystės, draugiškų santykių ir valstybių bendradarbiavimo principų.

3 straipsnis

1. Kiekvienas tautinei mažumai priklausantis asmuo turi teisę laisvai pasirinkti, ar su juo turi būti elgiamasi kaip su tautinei mažumai priklausančiu asmeniu, ar ne, ir dėl tokio savo pasirinkimo arba dėl naudojimosi su tokiu pasirinkimu susijusiomis teisėmis jis neturi atsidurti nepalankioje padėtyje.
2. Tautinėms mažumoms priklausantys asmenys gali naudotis teisėmis ir laisvėmis, numatytomis šios pagrindų Konvencijos principuose, atskirai arba kartu su kitais.

II skirsnis

4 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja garantuoti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims teisę į lygybę prieš įstatymą ir vienodą įstatymo teikiamą apsaugą. Šiuo požiūriu draudžiama bet kokia tautinėms mažumoms priklausančių asmenų diskriminacija.
2. Šalys įsipareigoja prireikus imtis reikiamų priemonių visapusiškai ir veiksmingai lygybei tarp tautinei mažumai ir tautinei daugumai priklausančių asmenų skatinti visose ekonominio, socialinio, politinio ir kultūrinio gyvenimo srityse. Šiuo požiūriu jos deramai atsižvelgia į konkrečias tautinėms mažumoms priklausančių asmenų sąlygas.
3. Priemonės, kurios yra įgyvendinamos pagal šio straipsnio 2 dalies nuostatas, nelaikomos diskriminavimu.

5 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja sudaryti sąlygas, būtinas, kad tautinėms mažumoms priklausantys asmenys galėtų puoselėti ir plėtoti savo kultūrą ir išsaugoti esmines savo savitumo dalis - religiją, kalbą, tradicijas ir kultūros paveldą.

2. Nepažeisdamos priemonių, kurių buvo imtasi vykdant kiekvienos iš Šalių bendrąją integracijos politiką, Šalys susilaiko nuo politikos ir veiksmų, kuriais būtų siekiama asimiliuoti tautinėms mažumoms priklausančius asmenis prieš jų valią, ir saugo šiuos asmenis nuo bet kokių veiksmų, kuriais siekiama asimiliacijos.

6 straipsnis

1. Šalys skatina pakantumą ir dialogą tarp kultūrų bei imasi veiksmingų priemonių, kurios skatintų abipusę pagarbą, supratimą ir bendradarbiavimą visų asmenų, kurie gyvena jų teritorijose, visų pirma švietimo, kultūros ir žiniasklaidos srityse, nepriklausomai nuo tų asmenų etninio, kultūrinio, kalbinio ar religinio savitumo.

2. Šalys įsipareigoja imtis reikiamų priemonių apsaugoti asmenis, kuriems gali būti grasinama arba grėsti diskriminacija, priešiškus ar smurtas dėl jų etninio, kultūrinio, kalbinio ar religinio savitumo.

7 straipsnis

Šalys užtikrina, kad būtų gerbiama kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisė laisvai rengti taikius susirinkimus, teisė burtis į susivienijimus ir teisė į žodžio, minties, sąžinės ir religijos laisvę.

8 straipsnis

Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę išpažinti savo religiją, turėti įsitikinimus, steigti religines institucijas, organizacijas ir asociacijas.

9 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti, kad kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisė į žodžio laisvę apima pažiūrų laisvę ir laisvę gauti bei perduoti informaciją bei idėjas tautinės mažumos kalba be valstybinių institucijų įsikišimo ir nepaisant sienų. Šalys užtikrina, kad jų teisinėse sistemose nebus diskriminuojama tautinei mažumai priklausančių asmenų teisė kreiptis į žiniasklaidą.

2. Šio straipsnio 1 dalis netrukdo Šalims nediskriminuojant ir remiantis objektyviais kriterijais reikalauti licencijų garsinio radijo ir televizijos transliacijoms bei kino įmonėms.

3. Šalys netrukdo tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims kurti ir naudoti spaudinius. Šalys pagal savo garsinio radijo ir televizijos transliacijas reglamentuojančius teisės aktus ir atsižvelgdamos į 1 dalies nuostatas kiek įmanoma užtikrina, kad tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims būtų sudaryta galimybė kurti ir naudoti savo žiniasklaidos priemones.

4. Šalys savo teisinėse sistemose priima reikiamas priemones, kurios palengvintų tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims pasinaudoti teise kreiptis į žiniasklaidą ir skatintų pakantumą bei sudarytų sąlygas kultūriniam pliuralizmui.

10 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę laisvai ir nevaržomai, privačiai ir viešai, žodžiu ir raštu vartoti savo mažumos kalbą.

2. Šalys tose teritorijose, kuriose tradiciškai arba gausiai gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, jiems prašant ir jei toks prašymas atitinka realų poreikį, kiek įmanoma stengiasi minėtiems asmenims sudaryti sąlygas tautinės mažumos kalbą vartoti bendraujant su administracinės valdžios institucijomis.

3. Šalys įsipareigoja užtikrinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę jam suprantama kalba nedelsiant gauti informaciją apie jo sulaikymo priežastis ir apie pateiktą kaltinimų pobūdį ir priežastis ir teisę gintis ta kalba, prireikus nemokamai naudojantis vertėjo paslaugomis.

11 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę savo pavardę (tėvo vardą) ir vardą (vardus) vartoti mažumos kalba bei teisę į tai, kad jie būtų oficialiai pripažinti pagal Šalių teisinėse sistemose nustatytas sąlygas.

2. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę savo mažumos kalba viešai pateikti ženklus, įrašus ir kitą privataus pobūdžio informaciją.

3. Šalys tose teritorijose, kuriose tradiciškai gausiai gyvena tautinei mažumai priklausantys asmenys, remdamosi savo teisinės sistemos reikalavimais, o prireikus ir sutartimis su kitomis valstybėmis, bei atsižvelgusios į konkrečias sąlygas, visuomenei skirtus tradicinius vietovių, gatvių pavadinimus ir kitus topografinius įrašus stengiasi daryti taip pat ir mažumos kalba, jeigu yra pakankamas tokio žymėjimo poreikis.

12 straipsnis

1. Prireikus Šalys imasi priemonių švietimo ir mokslinių tyrimų srityse informacijai apie savo tautinių mažumų ir daugumos kultūrą, istoriją, kalbą ir religiją skleisti.

2. Šioje situacijoje Šalys, be kita ko, sudaro reikiamas sąlygas mokytojams rengti ir naudotis vadovėliais bei sukuria sąlygas ryšiams tarp skirtingų bendruomenių studentų ir mokytojų palaikyti.
3. Šalys įsipareigoja sudaryti vienodas galimybes tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims įgyti visų lygių išsilavinimą.

13 straipsnis

1. Šalių švietimo sistemose pripažįstama tautinei mažumai priklausančių asmenų teisė steigti savo privačias švietimo ir mokymo įstaigas bei vadovauti joms.
2. Naudojimasis šia teise nesusijęs su jokiais Šalių finansiniais įsipareigojimais.

14 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja pripažinti kiekvieno tautinei mažumai priklausančio asmens teisę mokytis savo mažumos kalbos.
2. Šalys tose teritorijose, kuriose tradiciškai arba gausiai gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, jei yra pakankamas poreikis, savo švietimo sistemose stengiasi kiek įmanoma užtikrinti, kad mažumoms priklausantys asmenys turėtų reikiamas galimybes mokytis tos mažumos kalbos arba mokytis ta kalba.
3. Šio straipsnio 2 dalis įgyvendinama nepažeidžiant nuostatos mokytis oficialiosios kalbos arba mokytis ta kalba.

15 straipsnis

Šalys sudaro sąlygas, reikalingas tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims veiksmingai dalyvauti kultūriname, socialiniame ir ekonominiame gyvenime bei visuomeniniuose reikaluose, visų pirma tuose, kurie jiems yra reikšmingi.

16 straipsnis

Šalys nesiima tokių priemonių, kurios keistų gyventojų santykių tose vietovėse, kuriose gyvena tautinėms mažumoms priklausantys asmenys, ir apribotų teises bei laisves, išplaukiančias iš šios pagrindų Konvencijos principų.

17 straipsnis

1. Šalys įsipareigoja netrukdyti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims naudotis savo teise užmegzti ir palaikyti laisvus ir taikius ryšius su asmenimis, teisėtai gyvenančiais kitose valstybėse, visų pirma su tais, su kuriais juos vienija etninis, kultūrinis, kalbinis ar religinis savitumas arba bendras kultūrinis paveldas.

2. Šalys įsipareigoja netrukdyti tautinėms mažumoms priklausantiems asmenims naudotis savo teise dalyvauti nacionalinių ir tarptautinių nevyriausybinų organizacijų veikloje.

18 straipsnis

1. Prireikus Šalys stengiasi sudaryti dvišales ir daugiašales sutartis su kitomis valstybėmis, visų pirma su kaimyninėmis valstybėmis, kad užtikrintų atitinkamoms tautinėms mažumoms priklausančių asmenų apsaugą.

2. Prireikus Šalys imasi priemonių tarpvalstybiniam bendradarbiavimui skatinti.

19 straipsnis

Šalys įsipareigoja gerbti ir įgyvendinti šios pagrindų Konvencijos principus, prireikus taikydamos tik tokius apribojimus, suvaržymus ir išlygas, kurie numatyti tarptautiniuose teisiniuose dokumentuose, visų pirma Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje, jeigu jie yra svarbūs iš minėtųjų principų išplaukiančioms teisėms ir laisvėms.

III skirsnis

20 straipsnis

Tautinei mažumai priklausantys asmenys, naudodamiesi iš šios pagrindų Konvencijos principų išplaukiančiomis teisėmis ir laisvėmis, gerbia nacionalinius teisės aktus ir kitų žmonių teises, visų pirma asmenų, kurie priklauso tautinei daugumai arba kitoms tautinėms mažumoms.

21 straipsnis

Jokia šios pagrindų Konvencijos nuostata neturi būti aiškinama kaip suteikianti teisę dalyvauti veikloje ar atlikti veiksmus, kurie prieštarautų pagrindiniams tarptautinės teisės principams ir ypač valstybių suvereniteto lygybės, teritorinio vientisumo ir politinės nepriklausomybės principams.

22 straipsnis

Jokia šios pagrindų Konvencijos nuostata neturi būti aiškinama kaip žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių, kurias garantuoja Susitariančiosios Šalies įstatymai arba kiti susitarimai, prie kurių ta Šalis yra prisijungusi, apribojimas arba nukrypimas nuo jų.

23 straipsnis

Iš šios pagrindų Konvencijos principų išplaukiančios teisės ir laisvės, numatytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos arba jos protokolų atitinkamose nuostatose, laikomos atitinkančiomis tas nuostatas.

IV skirsnis

24 straipsnis

1. Europos Tarybos Ministrų komitetas stebi, kaip Susitariančiosios Šalys įgyvendina šią pagrindų Konvenciją.
2. Šalys, ne Europos Tarybos narės, ją įgyvendinant dalyvauja nustatytais sąlygomis.

25 straipsnis

1. Per vienerius metus nuo šios pagrindų Konvencijos įsigaliojimo Susitariančiosios Šalies atžvilgiu pastaroji nusiunčia Europos Tarybos generaliniam sekretoriui visą informaciją apie teises ir kitas priemones, kurių buvo imtasi šios pagrindų Konvencijos principams įgyvendinti.
2. Vėliau kiekviena Šalis reguliariai ir kai to prašo Ministrų komitetas siunčia Generaliniam sekretoriui papildomą informaciją, kuri yra svarbi įgyvendinant šią pagrindų Konvenciją.
3. Generalinis sekretorius nusiunčia Ministrų komitetui informaciją, kuri buvo pateikta pagal šio straipsnio sąlygas.

26 straipsnis

1. Vertinti priemonių, kurių Šalys imasi šios pagrindų Konvencijos principams įgyvendinti, tinkamumą Ministrų komitetui padeda patariamasis komitetas, kurio nariai turi pripažintą patirtį tautinių mažumų apsaugos srityje.
2. Patariamojo komiteto sudėtį ir darbo tvarką per vienerius metus nuo šios pagrindų Konvencijos įsigaliojimo nustato Ministrų komitetas.

V skirsnis

27 straipsnis

Šią pagrindų Konvenciją gali pasirašyti Europos Tarybos valstybės narės. Kol ši Konvencija įsigalios, ją gali pasirašyti ir kitos Ministrų komiteto pakviestos valstybės. Ji turi būti ratifikuota, priimta arba patvirtinta. Ratifikavimo, priėmimo arba patvirtinimo dokumentai deponuojami Europos Tarybos generaliniam sekretoriui.

28 straipsnis

1. Ši pagrindų Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trimis mėnesiams nuo tos dienos, kai dvylika Europos Tarybos valstybių narių pareiškia norą įsipareigoti pagal šią Konvenciją laikantis 27 straipsnio nuostatų.

2. Kiekvienai valstybei narei, kuri vėliau pareiškia sutikimą įsipareigoti pagal šią Konvenciją, ši pagrindų Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trimis mėnesiams nuo tos dienos, kai deponuojami ratifikavimo, priėmimo arba patvirtinimo dokumentai.

29 straipsnis

1. Šiai pagrindų Konvencijai įsigaliojus, Europos Tarybos Ministrų komitetas, pasitaręs su Susitariančiosiomis Šalimis, Europos Tarybos Statuto 20 straipsnio d dalyje numatytos daugumos sprendimu gali pakviesti prisijungti prie šios Konvencijos bet kurią Europos Tarybai nepriklausančią valstybę, kuri buvo pakviesta Konvenciją pasirašyti pagal 27 straipsnio nuostatas, tačiau to dar nepadarė, arba bet kurią kitą Europos Tarybai nepriklausančią valstybę.

2. Kiekvienos prisijungiančios valstybės atžvilgiu ši pagrindų Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trimis mėnesiams nuo tos dienos, kai prisijungimo dokumentai buvo deponuoti Europos Tarybos generaliniam sekretoriui.

30 straipsnis

1. Kiekviena valstybė, pasirašydama šią pagrindų Konvenciją arba deponuodama jos ratifikavimo, priėmimo, pritarimo arba prisijungimo dokumentus, gali nurodyti teritoriją ar teritorijas, už kurių tarptautinius santykius ji atsakinga ir kurioms bus taikoma ši Konvencija.

2. Kiekviena Šalis bet kada vėliau gali Europos Tarybos generaliniam sekretoriui adresuotu pareiškimu išplėsti šios pagrindų Konvencijos taikymą bet kokiais kitais pareiškime nurodytais teritorijais. Tos teritorijos atžvilgiu pagrindų Konvencija įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus trimis mėnesiams nuo pareiškimo įteikimo generaliniam sekretoriui dienos.

3. Bet koks pagal pirmiau išdėstytų dviejų pirmųjų straipsnio dalių nuostatas pateiktas pareiškimas gali būti atšauktas bet kurios jame nurodytos teritorijos atžvilgiu apie tai pranešus generaliniam sekretoriui. Atšaukimas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai generalinis sekretorius gauna tokį pranešimą.

31 straipsnis

1. Kiekviena Šalis bet kada gali denonsuoti šią Konvenciją, apie tai pranešdama Europos Tarybos generaliniam sekretoriui.
2. Denonsavimas įsigalioja pirmąją mėnesio dieną praėjus šešioms mėnesiams nuo tos dienos, kai generalinis sekretorius gauna tokį pranešimą.

32 straipsnis

Europos Tarybos generalinis sekretorius Tarybos valstybėms narėms, kitoms šią Konvenciją pasirašiusioms valstybėms ir visoms prie šios pagrindų Konvencijos prisijungusioms valstybėms praneša apie:

- a) kiekvieną šios Konvencijos pasirašymą;
- b) visus deponuotus ratifikavimo, priėmimo, patvirtinimo arba prisijungimo dokumentus;
- c) kiekvieną šios Konvencijos įsigaliojimo pagal 28, 29 ir 30 straipsnius datą;
- d) kiekvieną su šia Konvencija susijusį aktą, pareiškimą, pranešimą ar informacijos pateikimą.

Tai patvirtindami toliau nurodyti įgalioti asmenys pasirašė šią Konvenciją.

Priimta Strasbūre 1995 m. vasario 1 d. anglų ir prancūzų kalbomis. Abu tekstai turi vienodą teisinę galią ir vienu egzemplioriumi deponuojami Europos Tarybos archyvuose. Europos Tarybos generalinis sekretorius patvirtintas kopijas nusiunčia visoms Europos Tarybos valstybėms narėms ir visoms valstybėms, pakviestoms pasirašyti šią Konvenciją arba prie jos prisijungti.